

DISTRIBUCIÓ DELS MAMÍFERS INSECTÍVORS I ROSEGADORS AL RIPOLLÈS

O. INSECTÍVORS

F. Erinaceidae.

Erinaceus europaeus Linnaeus, 1758 ERIÇÓ

Espècie comuna al Ripollès, de la qual hem comprovat la presència entre els 600 m i els 1.500 m d'altitud. Observat sobretot de nit en camins, jardins, horts i prop de cases i nuclis urbans, des del març fins a novembre. Freqüentment el trobem aixafat a les carreteres. També l'hem vist i n'hem trobat rastres en boscs i clarianes. L'hem vist als llocs següents: Sta. Ma. de Besora (DG 36, DG 46), Campdevànol (DG 27), Ripoll (DG 37), St. Joan de les Abadesses (DG 37, DG 47), Vallfogona (DG 47), La Ral (DG 48), Molló (DG 58, DG 59) i Setcases (DG 49). I n'hem trobat rastres a Ribes de Freser (DG 38) i a Setcases a 1.500 m d'altitud en un bosc de pi roig i bedolls (DG 49).

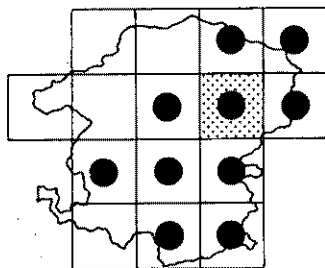

Fig. 3
Distribució de
Erinaceus europaeus
al Ripollès

F. Talpidae.

Talpa europaea Linnaeus, 1758 TALP, TAUP

Espècie que podem considerar força abundant al Ripollès.

La major part de les nostres dades es basen en l'observació de les talperes situades en conreus, prats de dall, prats montans i prats subalpins, des de 600 m fins a 2.100 m d'altitud. Les talperes, les hem observades a les següents localitats: Les Llosses (DG 36), Vallfogona (DG 47), Pla d'Anyella (DG 18), Costa Pubilla (DG 28), Queralbs (DG 38, DG 39), Costabona (DG 49) i Fabert (DG 59). En les egagròpiles d'òliba que hem estudiat només hem trobat tres cranis a Sta. Ma. de Besora (DG 46). Hem trobat individus morts en conreus de Ripoll (DG 36, DG 37) i de St. Joan de les Abadesses (DG 47), i a la fageda de l'Escala, a 740 m d'altitud (DG 36). També hem trobat una mandíbula en una cova de Rialp (DG 38).

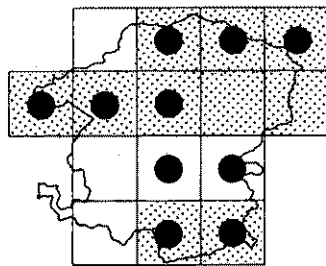

Fig. 4
Distribució de
Talpa europaea
al Ripollès

F. Soricidae

Sorex minutus Linnaeus, 1766 MUSARANYA MENUDA

Insectívor que forma part de la dieta de l'òliba en la majoria de les localitats estudiades. També l'hem trobada en egagròpiles d'un rapinyaire nocturn sense identificar a Navà, 1.200 m (DG 28). Només l'hem vista una vegada viva en un dia tapat a Ripoll, 700 m (DG 38). També ha estat observada a la Baga de Queràs, 1.700 m (DG 49) (O. ALAMANY comunicació personal).

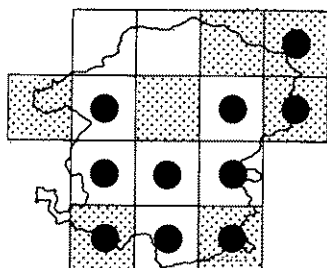

Fig. 5
Distribució de
Sorex minutus
al Ripollès

Sorex araneus Linnaeus, 1758 MUSARANYA CUAQUADRADA

Trobada en quantitats semblants a la musaranya menuda en les egagròpiles d'òliba. El percentatge de musaranya cuaquadrada augmenta en les localitats més altes i septentrionals. No l'hem observada mai viva, i totes les localitats que presentem corresponen a egagròpiles d'òliba, excepte la d'un exemplar trobat mort al Clot de Vilars a 1.040 m d'altitud (Camprodon, DG 58).

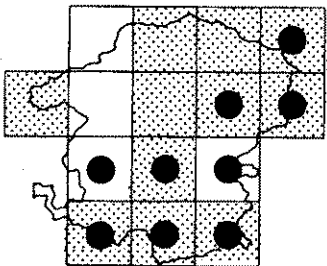

Fig. 6
Distribució de
Sorex araneus
al Ripollès

Crocidura russula (Hermann, 1780) MUSARANYA VULGAR

És la segona presa més abundant en les egagròpiles d'òliba estudiades (21.5%); també l'hem identificada en les despulles d'un niu de duc (*Bubo bubo*), en egagròpiles de mussol (*Athene noctua*) i en restes d'egagròpiles de rapinyaire diürn a la fageda de Prats (Pardines, 1.400 m. DG 38). A Ripoll (DG 37) l'hem observada en ple dia a l'estiu en camps de conreu i jardins, on hem pogut constatar que els gats domèstics la capturen amb relativa facilitat. L'hem trobada morta a Ripoll (740 m, DG 37) i a Vallfogona (1.000 m, DG 47).

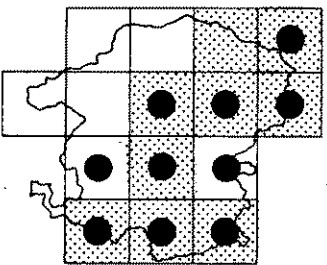

Fig. 7
Distribució de
Crocidura russula
al Ripollès

Neomys fodiens (Pennant, 1771) MUSARANYA PIRINENCA D'AIGUA

A pesar que les dades bibliogràfiques (1) demostren que aquest animaló és present a la meitat nord del Ripollès, només n'hem trobat amb seguretat un individu a Ripoll (735m, DG 37) i dos a Sant Joan de les Abadesses (760 m, DG 37; 920 m, DG 47) en egagròpiles d'òliba.

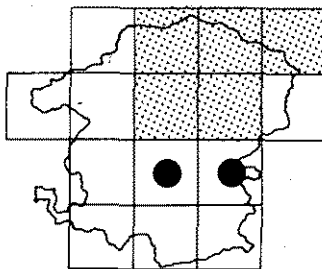

Fig. 8
Distribució de
Neomys fodiens
al Ripollès

O.ROSEGADORS
F.Sciuridae

Sciurus vulgaris Linnaeus, 1758 ESQUIROL

El trobem a gairebé tots els boscos del Ripollès, des dels 600 m fins als 2.200 m d'altitud. Fàcil de veure sobretot en pinedes de pi roig i de pi negre, però també l'hem vist en fagedes, rouredes i, fins i tot, en vernedes. A les zones més altes trobem una forma d'esquirol amb el pelatge fosc que hem observat en algunes pinedes de Ribes de Freser (1.600 m) i de Queralbs (1.700 m). La presència de l'esquirol en tots els quadrats, la basem en l'observació directa, excepte en els quadrats, DG 48 i DG 58 que corresponen a troballes de pinyes rosegades. N'hem trobat restes en les despulles d'un niu de duc.

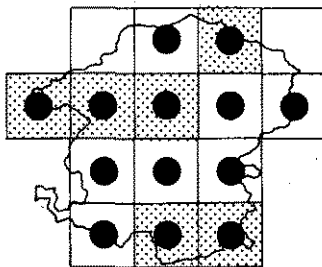

Fig. 9
Distribució de
Sciurus vulgaris
al Ripollès

Marmota marmota Linnaeus, 1758 MARMOTA

La marmota és una espècie que s'havia extingit dels Pirineus i que va ésser reintroduïda als seu vessant septentrional.

Ha anat expandint la seva àrea de distribució i darreament se n'han trobat excrements cap a Setcases (J. RUIZ i A. DE JUAN, comunicació personal). Nosaltres l'hem localitzada a la Vall de Carançà (Conflent).

F.Gliridae.

Eliomys quercinus (Linnaeus, 1766) RATA CELLARDA

L'hem capturada viva a 2.200 m d'altitud en una tartera a Setcases (DG 39). També l'hem observada en pinedes de pi roig a Ripoll (900-1.000 m, DG 37), a Ventolà (1.200 m, DG 28), a Batet (1.100 m, DG 38), en una freixenada de Queralbs (1.200 m, DG 38) i en pineda de pi negre al Bosc de Ribes (1.450 m, DG 38). Curiosament un gos en va capturar una a St. Bernabé de les Tenes (Ripoll, 900 m, DG 37). Es mostra escassa en les egagròpiles d'òliba, i l'hem trobada només a Ripoll i a les Llosses.

També l'hem identificada a Ripoll en restes d'aliment sota un niu de xoriguer (*Falco tinnunculus*) a 1.050 m (DG 37), a Saltor (1.350 m, DG 37) en restes d'egagròpiles d'un rapinyaire diürn, i a Ribes de Freser (1.100 m, DG 38) en excrements de geneta (*Genetta genetta*).

Glis glis (Linnaeus, 1766) LIRÓ GRIS, RATA DORMIDORA GRIS

Animal que viu a les zones boscoses i que sovinteja els habitatges humans de les zones rurals. L'hem trobat hivernant dins d'una casa de pagès a Batet (1.100 m, DG 38) i també es veu freqüentment tot l'any en una torre de St. Joan de les Abadesses (770 m, DG 47). L'hem observat a 1.500 m en uns cingles amb boix (*Buxus sempervirens*) a Montgrony (DG 28) i en una roureda seca de St. Joan de les Abadesses (DG 47).

També ha estat vist a Molló al quadrat DG 58 (J. MARSÀ, comunicació personal).

Hem trobat un individu aixafat a la carretera entre Ripoll i La Farga de Bebié a uns 650 m d'altitud (DG 36).

L'hem identificat a Saltor (1.350 m, DG 37) en una egagròpila de rapinyaire diürn, i a Ripoll (900 m, DG 37) en egagròpila d'òliba.

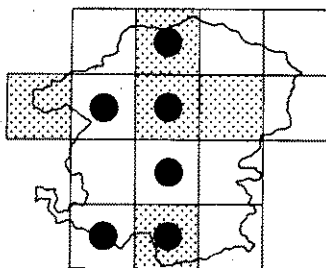

Fig. 10
Distribució de
Eliomys quercinus
al Ripollès

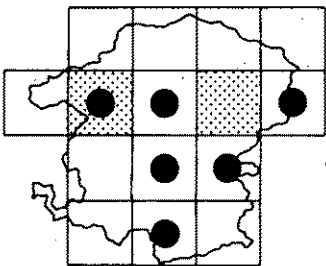

Fig. 11
Distribució de
Glis glis
al Ripollès

F. Arvicolidae

Clethrionomys glareolus (Schreber, 1780) TALPÓ ROIG

Sorprenentment no hem trobat cap crani ni cap altra resta d'aquest talpó en les egagròpiles d'òliba estudiades, ni tant sols a les localitats més altes i septentrionals de la Comarca. En canvi, l'hem trobat en una egagròpila d'un altre rapinyaire nocturn a Nevà (1.300 m, DG 28), en una egagròpila de rapinyaire diürn i en excrements de geneta a Ribes de Freser (1.100 m, DG 38). Tot i això, es troba distribuït arreu de la meitat Nord del Ripollès, tal com indica la bibliografia (1).

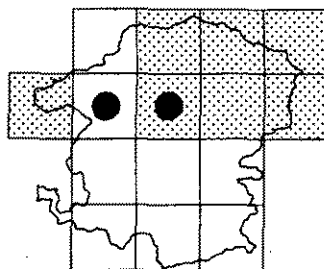

Fig. 12
Distribució de
Clethrionomys glareolus
al Ripollès

Arvicola sapidus Miller, 1908 RATA D'AIGUA, RAT-BUF

És freqüent observar els seus caus i galeries oberts al costat de rius i torrents. L'hem vist al riu Ter, prop de Ripoll (DG 37) i a Cal Gat (DG 37); al riu Samalà (St. Joan de les Abadesses, DG 47); i al torrent de Clarella (Ripoll DG 37). Hem pogut examinar uns exemplars capturats per uns vailets de Ripoll a la riera de Caganell, (Ripoll, DG 37). Hem trobat excrements de rat-buf al torrent de Faitús (1.050 m, DG 48). És una presa excepcional d'òliba, com ho demostra el fet que només hem trobat un crani en el conjunt de les egagròpiles estudiades. També n'hem trobat una mandíbula entre les despulles d'un niu de duc. (DG 38).

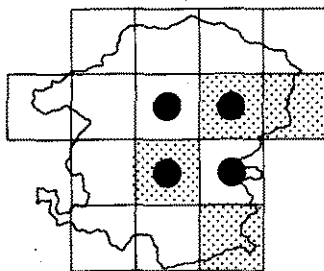

Fig.13
Distribució de
Arvicola sapidus
al Ripollès

Microtus nivalis (Martins, 1842) TALPÓ DE TARTE-RA, TALPÓ NIVAL

El Talpó de tartera ha estat citat al Ripollès als quadrats DG 18, DG 38, DG 39, DG 49 i DG 59 (1). Nosaltres només tenim una notícia d'una mandíbula entre les restes de menjar de duc al quadrat DG 38.

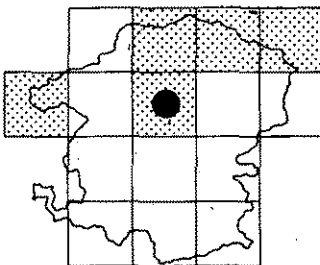

Fig. 14
Distribució de
Microtus nivalis
al Ripollès

Microtus agrestis (Linnaeus, 1761) TALPÓ MUNTANYENC, TALPÓ AGREST

El talpó muntanyenc es troba distribuït pertot arreu del Ripollès, des dels 700 m fins als 1.900 m. És una presa important en la dieta d'òliba (7.4%). també forma part de l'alimentació del duc. A més l'hem trobat en egagròpiles d'altres rapinyaires a Nevà (1.200 m, DG 28) i al Collet de les Barraques (1.900 m, DG 28), i en excrements de carnívor a Queralbs (1.900 m, DG 29) i a les Gorges del Freser (DG 39).

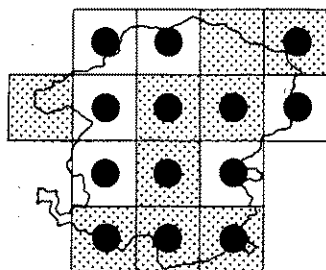

Fig. 15
Distribució de
Microtus agrestis
al Ripollès

Microtus arvalis (Pallas, 1779) TALPÓ CAMPEROL, TALPÓ ALPÍ

Forma part de l'alimentació de l'òliba en les localitats més altes i septentrionals del Ripollès. També l'hem trobat en egagròpiles de rapinyaire diürn a Tragurà (1.425 m, DG 48) i a Montgrony (1.400 m, DG 27). Hem trobat un individu mort en un prat alpí de la Coma de l'Embut a 2.550 m (Queralbs, DG 29).

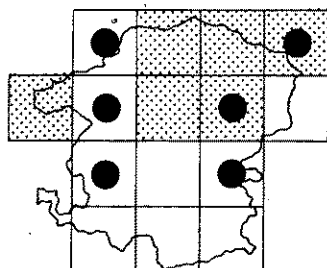

Fig. 16
Distribució de
Microtus arvalis
al Ripollès

Microtus duodecimcostatus (de Sélys-Longchamps, 1839) TALPÓ COMÚ

Talpó d'àmplia distribució a la Comarca, però que no hem trobat mai a les zones més altes i septentrionals. Tal com es pot veure a la Taula I, és una presa important de l'òliba. A més l'hem identificat en egagròpies de mussol (Cal Gat, DG 47) i d'altres rapinyaires no identificats a Rialp (1.100 m, DG 38) i a la Fageda de Prats (Pardines, 1.400 m, DG 38).

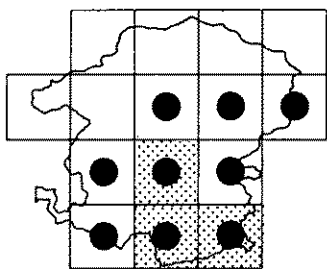

Fig. 17
Distribució de
Microtus duodecimcostatus
al Ripollès

***Apodemus sylvaticus* (Linnaeus, 1758) RATOLÍ DE BOSC, RATOLÍ DE CAMP**

És un micromamífer abundant en qualsevol tipus de bosc. A les pinedes és fàcil trobar les pinyes rosegades de manera característica. A l'alta muntanya pot viure fora dels boscos al costat de torrents pedregosos (capturat a Nùria, 2.000 m, DG 39), i en construccions humanes com refugis i cabanes (capturat al refugi de Coma de Vaca, 2.020 m, DG 39). És la presa més abundant en la dieta de l'òliba, i també forma part de l'alimentació del duc (DG 38), d'altres rapinyaires tant nocturns (Nevà, DG 28) com diürns i de la guilla (DG 38). Cau fàcilment en les trampes per a capturar micromamífers vius. L'hem observat al marge de pinedes de pi roig a Ripoll (700-900 m, DG 37), i en un prat montà amb roques a Queralbs (1.400 m, DG 39).

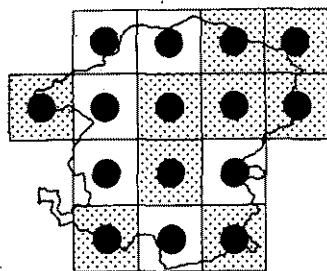

Fig. 18
Distribució de
Apodemus sylvaticus
al Ripollès

***Mus musculus* Linnaeus, 1758 RATOLÍ DOMÈSTIC, RATOLÍ CASOLÀ**

Segurament viu com a comensal a les granges i habitatges humans de tota la Comarca, però de moment només n'hem comprovat la presència segura als quadrats marcats al mapa adjunt. Tot i l'abundància d'aquest ratolí, no és una presa gaire important en la dieta de l'òliba (1%).

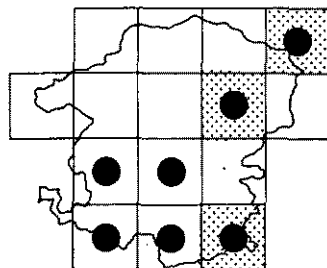

Fig. 19
Distribució de
Mus musculus
al Ripollès

***Mus spretus* Lataste, 1883 RATOLÍ MEDITERRANI**

La identificació d'aquest ratolí és possible només mitjançant l'anàlisi dels cranis i mandíbules trobats en egagròpiles, que ens ha permès de localitzar-lo a la meitat Sud del Ripollès. A l'igual que el ratolí domèstic, és una presa rara de l'òliba (0.7%).

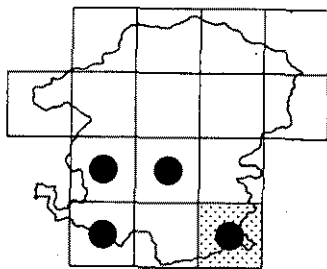

Fig. 20
Distribució de
Mus spretus
al Ripollès

Rattus rattus (Linnaeus, 1758) RATA NEGRA

Gairebé a tots els pobles del Ripollès es poden veure rates amb relativa freqüència, però per la dificultat d'identificació entre les dues espècies de rata, només incloem en aquest treball les dades segures provinents de l'anàlisi d'egagròpiles o dels exemplars trobats morts o capturats. Hem trobat rata-negra en egagròpiles d'òliba a les Llosses (DG 26), Vidrà (DG 46), Ripoll (DG 27) i en restes del menjar del duc (DG 38).

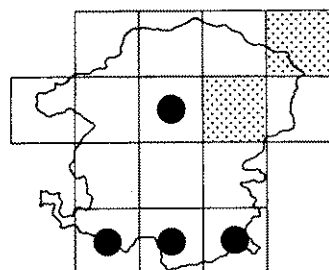

Fig. 21
Distribució de
Rattus rattus
al Ripollès

Rattus norvegicus (Berkenhout, 1769) RATA DE CLAVEGUERA

La trobem en abundància a les clavegueres de Ripoll (DG 37) i de St. Joan de les Abadesses (DG 47), d'on hem examinat exemplars morts. La resta de localitats corresponen a egagròpiles d'òliba (Taula I).

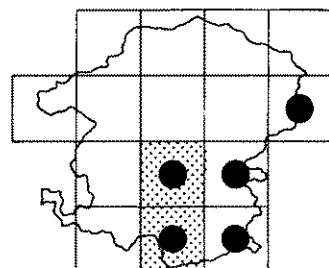

Fig. 22
Distribució de
Rattus norvegicus
al Ripollès

BIBLIOGRAFIA

GOSÁLBEZ, J., LÓPEZ-FUSTER, M. J., GÖTZENS, G.,
I SANS-COMA, V.:

"El poblament dels petits mamífers (INSECTIVORA i RODENTIA) a Catalunya. Requeriments ambientals i distribució geogràfica". Butll. Inst. Cat. Hist. Nat., 52 (Sec. Zool., 6): 209-230. 1985.

Ripoll, octubre de 1986